

ORKESTRSKI CIKEL 2012/2013, 3. ABONMAJSKI KONCERT
Ponedeljek, 14. januar 2013, ob 19.30, dvorana Union, Maribor

NARODNI MLADINSKI ORKESTER NEMČIJE

Narodni mladinski orkester Nemčije (foto Martin Buettner)

Michael Sanderling
(foto Marco Borggreve)

Markus Schirmer

Michael Sanderling, dirigent
Markus Schirmer, klavir

Generalni pokrovitelj cikla

Koproducent cikla

www.nd-mb.si

Spored

Ludwig van Beethoven (1770–1827)

Uvertura k scenski glasbi *Egmont*, op. 84

Benjamin Britten (1913–1976)

Klavirski koncert, op. 13

Toccata. Allegro molto e con brio

Waltz. Allegretto

Impromptu. Andante lento

March. Allegro moderato sempre a la marcia

* * *

Igor Stravinski (1882–1971)

Suita Petruška (1947)

1. slika: Pustni sejem, Sejemski šarlatan, Ruski ples
2. slika: V Petruškini sobi
3. slika: Zamorec, Balerina, Valček zamorca in balerine
4. slika: Pustni sejem, Ples dojilj, Ples kmeta z medvedom, Ples cigank, Ples kočijažev, Maškarada, Zaključek: Petruškina smrt

V devetnajstem stoletju je še veljalo, da so gledališke predstave opremljali z živo glasbo, ki jo je izvajal simfonični orkester. Večinoma je imela takšna glasba priložnostni in lahkotni značaj, toda ker so postranski zaslužek v gledališču iskala tudi »velika« skladateljska imena, se je vendarle ohranilo nekaj izstopajočih partitur scenske glasbe. Med pomembne skladatelje, ki so se preizkušali v gledališču, sodi tudi **Ludwig van Beethoven**, ki je dobera spremenil odnos do pisanja takih priložnostnih »številk«. Svojih enajst uvertur je Beethoven ustvarjal paralelno z devetimi simfonijami (torej v času od 1800 do 1822). Gre za dela, ki imajo priložnostni karakter (prav v

tem »funkcijskem« pogledu se najbolj jasno razlikujejo od simfonij) ali pa so nastala kot del scenskih glasb. Bistven premik, ki ga je Beethoven opravil glede na svoje sodobnike, je bil narejen s povezovanjem striktnih formalnih zahtev sonatnega stavka z njegovim vsebinskim, celo dramatičnim prežemanjem – Beethovnovе uverture se večinoma kažejo kot nekakšni glasbeno-vsebinski povzetki dramatičnega jedra gledaliških iger.

Uverturo *Egmont* je Beethoven napisal med letoma 1809 in 1810 kot del scenske glasbe za Goethejevo istoimensko tragedijo. Glasbo je naročil direktor Dvornega gledališča, ki je želel na spored uvrstiti Goethejevega *Egmonta* in Schillerjevega *Wilhelma Tella*. Če gre verjeti Beethovnovemu učencu Carlu Czernyju je skladatelja bistveno bolj privlačila snov *Wilhelma Tella*, toda naročilo za to dramo je prejel dunajski skladatelj Adalbert Gyrowetz. Leta 1810 je Beethoven v pismu zapisal, da je napisal glasbo za tragedijo *Egmont* »zgolj zaradi ljubezni do pesnika«, originalno partituro pa je poslal Goetheju. Uvertura, ki jo je skladatelj izmed desetih točk napisal kot zadnjo, ne podaja natančnega dogajanja celotne tragedije, prinaša pa osrednjo atmosfero in glavne poudarke Goethejevega dela. Težki začetek z zadržanimi, temačnimi akordi in nato resnost prve teme nas vodita v svet herojskih konfliktov in trpljenja, ki se ne zdi daleč od skladateljeve znamenite *Eroice*. Uvertura je oblikovana v sonatni formi, ki pa nas na koncu vendarle ponese v dramatični svet: po nakazani smrti *Egmonta* sledi zmagovita koračnica, ki jo lahko razumemo kot napoved osvoboditve Nizozemske, za katero si je prizadeval glavni junak. O glasbi je slavni literat E. T. A. Hoffmann zapisal: »Prav gotovo je srečno, da si dva velika mojstra podata roko v enem veličastnem delu v najbolj zadovoljujoči maniri ter tako zadostita vsemu, česar bi si zaželel pozoren poznavalec.«

Leta 1938, ko je začel ustvarjati svoj *Klavirski koncert*, je bilo **Benjaminu Brittnu** komaj štiriindvajset let, zato nas ne more presenetiti osnovna želja, ki jo je položil v svoje

koncertantno delo: s skladbo, ki je bila krstno izvedena na BBC-jevem promenadnem koncertu, se je želel občinstvu predstaviti v dvojni vlogi skladatelja in pianista ter se s tem zasidrali na zemljevidu obetajočih mladih glasbenikov. Tudi zato je v ospredju virtuoznost in skladatelj je želel, kot je zapisal sam, »izkoristiti različne pomembne značilnosti klavirja; njegov velik obseg, nagnjenost h tolkalnemu zvoku in možnosti, ki jih ponuja za bogato figuracijo, kar pomeni, da ne gre za simfonijo s klavirjem, ampak bravurozni koncert s spremljavo orkestra«. Že od samega začetka je načrtoval delo v štirih stavkih, kar je pomenilo prelom s tradicijo klasičnega koncerta in nadaljevanje poizkusov Prokofjeva in Šostakoviča, čeprav se zdi, da Britten njunih večstavčnih koncertov v času nastajanja *Klavirskega koncerta* še ni poznal.

Kljub temu, da je bilo sosledje stavkov najbrž zamišljeno bolj v maniri suite ali serenade, pa je med stavki posejanih več navzkrižnih povezav. Uvodna Toccata prinaša neverjetno briljanco, neustavljivo energijo in izredno hiter tempo, ujet v tradicionalno sonatno formo, pri čemer se kratki fanfarni motiv, ki ločuje obe temi, ponavlja v vseh stavkih. Celoten stavek izhaja iz drobne motivične celice, solistični klavir pa je obravnavan predvsem kot tolkalo, v čemer lahko ugledamo tudi odmev Bartókovih klavirskih kompozicij. Repriza je skrčena na poseben način, saj ob ponovitvi prve teme hkrati zazveni v avgmentirani obliki tudi druga tema. O Valčku, ki temelji na melodični skici, na podlagi katere je skladatelj sprva načrtoval samospev, je kritik prve izvedbe zapisal, da gre za »fascinantno psihološko študijo«, ki nas lahko mestoma spominja celo na grotesknost kakega Mahlerjevega plesa. O originalnem tretjem stavku Recitativ in arija kritik Constant Lambert ni pisal s preveč laskavimi ocenami, očitno pa se je temu mnenju kasneje pridružil tudi Britten, saj je leta 1945 napisal nov tretji stavek, Impromptu. Le-ta je zasnovan v obliki passacaglie na temo iz scenske glasbe, ki jo je Britten napisal že leta 1937 za radijsko igro o Kralju Arthurju. Tretji stavek vodi direktno v Koračnico, izrazito ekstrover-

tiran, celo ironični stavek, v katerem je poltonski zdris iz prvega stavka zaobrnljen v spuščajočo se veliko septimo. Militantna atmosfera nas mora opomniti, da je delo nastajalo prav v času napovedujoče se druge svetovne vojne. Višek stavka predstavlja solistova kadenca, ki jo z nespremenljivim pulzom spremljata veliki boben in činele, sledi pa le še odrezav zaključek.

Igor Stravinski si je mednarodno prepoznavnost zagotovil z baletom *Ognjeni ptič*, ki ga je izvedel slavni Ruski balet pod vodstvom vplivnega impresarija Sergeja Djagileva v Parizu leta 1910. Mlademu skladatelju so se na mah odprla vrata vseh najpomembnejših pariških družbenih zbirališč, med svoje znance pa je lahko uvrstil Debussyja, Ravela, Satieja, Claudela, Prousta, Gideja in igralko Sarah Bernhardt. Seveda je takoj sledilo naročilo za balet *Pomladno obredje*, Stravinski pa si je vmes privoščil še krajši oddih od baletne glasbe in pričel z ustvarjanjem nekakšnega koncerta za klavir in orkester. Tega je domislil na prav poseben način: pianist naj bi poosebljal lutko, ki poslušalce in orkester muči s svojimi vratolomnimi pasażami in razloženimi akordi, dokler orkestru ne popustijo živci in se ne zaplete v divji dialog s solistom, ki mora na koncu popustiti in se zruši.

Poleti leta 1910 je Djagilev obiskal Stravinskega, da bi slišal kak odlomek iz nastajajočega baleta, toda skladatelj je impresariju očitno preigral tudi odlomek iz koncerta. Ti so Djagileva tako navdušili, da je skladatelju predlagal, naj opusti koncertantno idejo in zamisli raje prelije v balet. Tako so nastale burleskne scene oz. balet *Petruška*, ki je skladatelju prinesel podobno slavo kot poprej *Ognjeni ptič*, Djagilevu pa seveda bogat inkaso. Balet nas prestavlja v rusko sejemske vzdušje. Pred nami zaživi raznobarna množica, ki se na koncu ustavi pred majhnim odrčkom sejemskega čarovnika. Na njem oživijo tri lutke – Petruška, balerina in temnopolti mešanec, ki so zapletene v ljubezenski trikotnik. V drugi sliki Petruška izraža svoje bolečine, balerina pa se prestraši in pobegne

k črncu. Z njim se predaja strastnemu plesu, ko ju zaloti Petruška in napravi veliko sceno. Zadnja slika nas vrača v sejemsko razpoloženje – črnc ubije Petruško, njegov duh pa na koncu brije norca iz vseh protagonistov.

Glasba Stravinskega se v tem delu napaja iz različnih virov – slišimo lahko elemente ruske ljudske glasbe, popularnih napevov in celo citate (Lannerjev valček), vse skupaj pa je stopljeno v enoten organizem po logiki montaže. Glasbeni stavek, ki ga poganja predvsem ritmični impulz je tako zelo gost, da se včasih ideje celo prekrivajo, na kompozicijski ravni pa je pomembna predvsem izjemna izraba bitonalnosti, torej hkratnega druženja dveh tonaliteta, ki daje svojski čar predvsem sejemski sceni in sliki v Petruškini sobi, ki jo napolnjujejo ječanje ter kletvice uboge lutke. Izpostavljena vloga klavirja daje slutiti, da je balet izrasel iz prvotne koncertantne zasnove.

Gregor Pompe

NARODNI MLADINSKI ORKESTER NEMČIJE

Pristojni urad Narodnega mladinskega orkestra

bundesjugendorchester

Nationales Jugendorchester der Bundesrepublik Deutschland

»V življenju sem bil skozi glasbo deležen velikih nagrad, vendar med vsem, kar počnem na tem področju, me nič ne zadovoljuje tako kot delo z nadarjenimi mladimi. Narodni mladinski orkester Nemčije združuje nekatere od naših najobetavnejših glasbenih talentov.« (Kurt Masur)

Narodni mladinski orkester Nemčije, ustanovljen leta 1969 s strani Nemškega glasbenega sveta, je eden vodilnih mladinskih orkestrrov na svetu. Njegovi koncerti so na

izredno visoki kakovostni ravni, mladostna dinamičnost orkestra ima vedno močan učinek na občinstvo.

Narodni mladinski orkester združuje najboljše glasbenike mlajše generacije iz celotne Nemčije, kjer lahko pokažejo svoje znanje na državnih in mednarodnih koncertnih turnejah pod vodstvom velikih dirigentov, kot so Kurt Masur, Gerd Albrecht ali Dennis Russell Davies. Mladi glasbeniki, stari med 14 in 20 let, se morajo za vključitev v orkester enako kot starejši kolegi kvalificirati pred strokovno žirijo. Orkester se skupaj z ekipo mentorjev in različnih dirigentov v intenzivnih delovnih obdobjih posveča zahtevnim orkestrskim delom vseh glasbenih obdobjih. Njihov repertoar pa ne sestoji le iz del klasicizma in 19. stoletja, saj so tudi dela sodobnih skladateljev sestavni del njihovih sporedov.

Delovna obdobja, ki so organizirana trikrat letno, so za člane orkestra velika izkušnja. Triterdensko druženje starih podobno čutečih, mladih nadarjenih ljudi, ki delajo na ambiciozno zastavljenih programih in jih nato tudi predstavljajo na turnejah, je tako z glasbenega kot človeškega vidika doživetje, ki dolgoročno izoblikuje glasbenike.

Leta 2009 so v okviru kulturnih dogodkov ob svetovnem nogometnem prvenstvu v Južni Afriki nastopili skupaj z Nemškim državnim jazz ansambлом v mestih Johannesburg, Port Elisabeth in Cape Town. Vrhunci pomladi 2010 sta bila dva koncerta z rock glasbenikom Stingom. Poleti 2011 jih je turneja popeljala po mestih Venezuele in Ekvadorja. Jeseni 2011 je orkestru prvič dirigiral sir Simon Rattle. Ob tem koncertu je bil ustanovljen tudi sklad za podporo Narodnega mladinskega orkestra Nemčije. Poleti 2012 so se odpravili na turnejo po Kitajski in sicer s koncerti v Peking, Macau, Šanghaju in mestu Žengžou. Veliko nekdanjih članov orkestra trenutno igra v vodilnih svetovnih orkestrih ali pa so znani solisti. To zgoj še potrjuje izjemno vrednost projekta, ki ga podpirajo tudi Zvezno ministrstvo za družino, starejše, ženske in mlade, Zahodnonemški radio WDR, Daimler AG, mesto Bonn in Nemški orkestrski sindikat.

Pokrovitelji in podporniki Narodnega mladinskega orkestra:

DAIMLER

FREUDE.
JOY.
JOIE.
BONN.

MICHAEL SANDERLING

Sanderling, rojen v Berlinu, kjer se je tudi izobraževal, velja za enega najobetavnejših dirigentov svoje generacije. Z njegovim debijem iz leta 2005, ko je dirigiral Dresdenskim filharmonikom, se je pričelo tesno in stalno sodelovanje s tem tradicionalno usmerjenim orkestrom. V začetku pretekle sezone pa je Sanderling postal tudi šef dirigent Dresdenskih filharmonikov.

Sodeloval je z mnogimi vodilnimi svetovnimi orkestri, kot so Orkester Tonhalle iz Züricha, Simfonični orkester Bavarskega radia, Münchenski filharmoniki, Saška državna kapela iz Dresdna, Orkester Concertne hiše iz Berlina, Radijski simfonični orkester iz Stuttgarta, Orkester Gürzenich iz Kölna in Orkester nizozemske filharmonije.

V prihodnjih sezonah ga čakajo številni pomembni debiji in sicer z Orkestrom Gewandhaus iz Leipziga, s Simfoničnim orkestrom WDR iz Kölna, z Bamberškimi simfoniki, s Simfoničnim orkestrom Yomiuri Nippon, Filharmoničnim orkestrom Monte Carla, z Narodnim orkestrom tajvanske filharmonije in z londonskim orkestrom Philharmonia.

Med nedavne vrhunce kariere Michaela Sanderlinga uvrščamo ponovna povabila za sodelovanje z orkestrom Concertne hiše iz Berlina, Radijskim simfoničnim orkestrom iz Stuttgarta, Radijskim filharmoničnim orkestrom

NDR iz Hannovera, Narodnim orkestrom iz Porta, Opernim in muzejskim orkestrom iz Frankfurtu, Simfoničnim orkestrom MDR iz Leipziga in Orkestrom Tonhalle iz Züricha.

Tako kritiki kot poslušalci so izjemno dobro sprejeli njegovo vodenje opere *Vojna in mir* S. Prokofjeva. Med letoma 2006 in 2010 je kot umetniški vodja in šef dirigent zasedbe Komorna akademija iz Potsdama nastopil na najpomembnejših mednarodnih odrih in posnel tudi več zgoščenk, med drugim komorne simfonije Šostakoviča pri založbi Sony Classical. Leta 2010 je v Frankfurtu ustanovil Skyline Symphony. Gre za sodelovanje glasbenikov vodilnih evropskih orkestrom, ki prirejajo posebne koncerte klasične glasbe na kampusu Goethejeve univerze, s čimer želijo tovrstno glasbo približati mlajšim poslušalcem v njim dostopnem okolju ter brez vsakršnih formalnih omejitev.

Sanderling je svoje glasbeno izobraževanje pričel z igranjem violončela. Po uspešnih rezultatih na tekmovanjih (mednarodno glasbeno tekmovanje ARD München, mednarodno glasbeno tekmovanje J. S. Bach v Leipzigu in tekmovanje Maria Canal v Barceloni) ga je že pri 19-ih letih kot čelista solista k sodelovanju z Orkestrom Gewandhaus iz Leipziga povabil Kurt Masur. Kasneje je kot čelist solist več let sodeloval tudi pri Radijskem simfoničnem orkestru iz Berlina. Kot gostujoči solist je nastopil z vrhunskimi orkestri tako v Evropi kot tudi Združenih državah, med drugim s Simfoničnim orkestrom bavarskega radia, Orkestrom iz Pariza in Simfoničnim orkestrom iz Bostona.

MARKUS SCHIRMER

Markus Schirmer je že zelo zgodaj osvojil najpomembnejša svetovna koncertna prizorišča in sicer takšna, kot so Dunajsko koncertno združenje, dvorana Suntori v Tokiu, Wigmore v Londonu, Gewandhaus v Leipzigu, Concertna hiša v Berlinu, Bozar v Bruslju, Finlandia v Helsinkih, atenski Megaron, Viktorijina dvorana v Ženevi, Rudolfinum v Pragi, Festivalna hiša v Baden-Badnu ter Festival Luzern,

Glasbeni festival Rheingau, Schubertiade, Styriarte, Bregenški festival in drugi.

Nastopal je tudi z uglednimi orkestri in dirigenti, med drugimi z Dunajskimi filharmoniki, Kraljevim filharmoničnim orkestrom iz Londona, Orkestrom Marijinega gledališča iz Sankt Peterburga, Simfoničnim orkestrom iz Tokia, Angleškimi komornim orkestrom, Dunajskimi simfoniki, Orkestrom Romanske Švice, radijskimi simfoničnimi orkestri z Dunaja, Münchna in Leipziga ter z orkestrom Češke filharmonije. Med dirigenti, s katerimi je sodeloval, so eminence kot Valerij Gergiev, sir Neville Marriner, Vladimir Fedosejev, Yehudi Menuhin, Jukka Pekka Saraste, Michel Gielen, sir Charles Mackerras, Fabio Luisi, Roy Goodman in Philippe Jordan.

Njegova ljubezen do nevsakdanjega ter drznost in vneza za raziskovanje novih področij so ga pripeljali tudi k dejavnostim onstran tradicionalnega klasičnega klavirskega repertoarja. Med njimi omenimo projekt Scurdia, improvizacijski večžanrski projekt, pri katerem so se zbrali izjemni glasbeniki iz vsega sveta. Markus Schirmer zelo rad sodeluje tudi z igralci, s katerimi družijo glasbo in literaturo. Že njegova prva zgoščenka s Schubertovimi sonatami je prejela nagrado nemške diskografske kritike. Podobni uspehi so spremljali tudi njegove naslednje zgoščene (posnetki sonat Haydna in Beethovna, Mozartovih klavirskih kvartetov skupaj s triom Gaede ter plošča z deli Modesta Musorgskega in Maurica Ravela). Za svoje izredne dosežke je prejel tudi eno najuglednejših avstrijskih glasbenih priznanj, Karl Böhmovo nagrado za interpretacijo.

V tej in prihodnji sezoni ga čakajo še nastopi na festivalih in koncertnih ciklih v ZDA, Južni Afriki, Nemčiji, Švici, na Japonskem, na Kitajskem, v Italiji, Turčiji, Finski, Rusiji in Hrvaški, na Novi Zelandiji in v Avstraliji, na Poljskem, v Katarju, Argentini in Čilu ter seveda v Avstriji. Markus Schirmer je dejaven tudi kot glasbeni pedagog. Je profesor na Univerzi za glasbo in gledališče v Gradcu in je član žirij različnih mednarodnih klavirskih tekmovanj.

Koncertna poslovalnica Narodnega doma Maribor napoveduje

torek, 5. februar 2013, ob 19.30

Dvorana Union, Maribor

2. abonmajski koncert Komornega cikla

TRIO EGGNER

Christoph Eggner, klavir, Georg Eggner, violina, Florian Eggner, violončelo

Spored: C. Schumann, G. Fauré, J. Brahms

sreda, 27. februar 2013, ob 19.30

Dvorana Union, Maribor

4. abonmajski koncert Orkestrskega cikla

SIMFONIČNI ORKESTER IZ BARCELONE IN NARODNI ORKESTER KATALONIJE

Dirigent: Pablo Gonzalez

Solist: Juan Manuel Cañizares, kitarar

Spored: R. Gerhard, J. Rodrigo, C. Debussy, C. Franck

Po 43-ih letih ponovno v Mariboru!

sreda, 23. januar 2013, ob 19.30

Dvorana Union, Maribor

Koncert, za izven

ZBOR DUNAJSKIH DEČKOV

»Glasbe sveta«

Popust pri nakupu vstopnic za abonente Orkestrskega in Komornega cikla!

Informacijska pisarna Narodnega doma Maribor:

vsak delavnik od 10.00 do 17.00, v soboto od 9.00 do 12.00 ter uro pred vsako prireditvijo.

Dvorana Union: uro pred vsako prireditvijo.

Tel.: (02) 229 40 11, 229 40 50, 031 479 000, 040 744 122

E: vstopnice@nd-mb.si; spletni nakup vstopnic:

<http://nd-mb.kupikarto.si/>

<http://www.nd-mb.si/>

Naklada: 500 izvodov • Brezplačen izvod

VEČER

RTS